

ством. В настоящее время появляется возможность реализовать приведенные в начале статьи установки в системе дополнительного школьного образования.

1. Стратегические ориентиры развития художественного образования в странах СНГ [Электронный ресурс] / Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М., 2013. – 168 с.

2. Федьков, Г. С. Художественно-педагогическое образование Беларуси: проблемы и перспективы / Г. С. Федьков // Актуальные проблемы искусства: история, теория, методика. – Минск, 2017. – С. 175–178.

У. І. Рынкевіч (Беларусь, Мінск),
кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт
Vladimir Rynkevich (Belarus, Minsk),
Ph. D. in History of Arts, associate Professor

ПРАЕКТНЫ МЕТАД У НАВУЧАННІ СТУДЭНТАЎ МАСТАЦКІХ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЕЙ

PROJECT METHOD IN TEACHING STUDENTS OF ARTISTIC SPECIALTIES

Анотацыя. Артыкул прысвечаны пытанню ўкаранення метаду праектна-даследчай дзейнасці ў падрыхтоўцы спецыялістаў мастацкай кваліфікацыі. Аўтар прапануе аптымальныя метады матывацыі і фарміравання ў студэнтаў творчай актыўнасці, спосабы развіцця вынаходніцкіх навыкаў пазнання. Актуалізуюцца патрабаванні да прафесійнай кампетэнцыі педагога.

Ключавыя словы: педагогіка, праектны метады, мастацкая адукацыя, навуковае даследаванне, вышэйшая навучальная ўстанова, вынаходніцтва, творчыя ідэі, кампетэнцыя, тэхналогія, вучэбны працэс.

Abstract. The article is devoted to the issue of introduction of the method of design and research activity in the preparation of specialists of artistic qualification. The author suggests optimal methods of motivation and formation of creative activity in students, ways of development of inventive skills of cognition. Requirements to professional competence of the teacher are actualized.

Keywords: pedagogy, project method, art education, scientific research, universities, invention, creative ideas, competence, technology, educational process.

Сучасная мастацкая культура патрабуе ад мастака значна большых навыкаў, чым добрае валоданне пэндзлем, алоўкам або штыхелем. Сучасны спецыяліст у галіне мастацтва павінен быць перш за ўсё мысліцелем. Умоўна кажучы, «мастак – гэта галава, рукі – майстар». Так жартам і ўсур’ёз кажуць спрактыкаваныя творцы мастацтва. Сапраўды, рукі не павінны «апярэджваць думку», але ж і «галава» павінна быць падрыхтавана да актыўнай творчай дзейнасці. Гэта значыць, што будучаму спецыялісту мастацтва належыць навучыцца самастойнаму творчаму мысленню, ён павінен умець ствараць і аналізаваць арыгінальныя мастацкія аб’екты, здабываць веды, планаваць свае дзеянні, фарміраваць канцэпцыі і знаходзіць сродкі іх рэалізацыі на практыцы, здзяйсняць самааналіз і ацэнку асабістых вынікаў працы. Статус творцы патрабуе ад дыпламаванага спецыяліста не толькі высокага рамеснага майстэрства, але таксама навыкаў вынаходніка, здольнасцей генерыраваць творчыя ідэі, што менавіта і прадугледжвае метады праектна-даследчай дзейнасці ў падрыхтоўцы спецыялістаў сферы мастацтва.

Традыцыйны метады падрыхтоўкі будучых мастакоў па дысцыплінах выяўленчага мастацтва – гэта дзейнасць, якая накіравана на вырашэнне дастаткова вузкіх вучэбных задач, у выніку якой студэнты ствараюць прадукт, які часцей за ўсё мае не аб’ектыўную, а суб’ектыўную навізну. Напрыклад, у жывапісе – стварэнне цёплага ці халоднага каларыту; у малюнку з натуры ад студэнта патрабуецца праявіць уменне дакладна перадаць прапарцыянальнасць фігуры чалавека, канструкцыю архітэктурнага аб’екта, ілюзію прасторавай глыбіні, матэрыяльнасці рэчавага свету; у графічным дызайне гэта можа быць стварэнне эскіза інфармацыйнага аркуша з пэўным відам кампазіцыі. Удалая вучэбная праца студэнта – гэта яго дасягненне, крок наперад, але праца застаецца практычна пазбаўленай сацыяльнай значнасці. Гэтая метадыка ў сферы мастацкай адукацыі савецкіх часоў добра вядома выпускнікам спецыяльных вучэбных устаноў розных узроўняў, пачынаючы ад дзіцячых мастацкіх школ да вышэйшых навучальных устаноў.

Праектная задача на вучэбных занятках у вышэйшых навучальных установах – гэта, перш за ўсё, набліжэнне вучэбнага працэсу да ўмоў, якія максімальна падобныя па форме і зместу да рэальных вытворчых абставін. У вучэбных аўдыторыях

ствараецца сітуацыя, якая арыентавана на пошук і выкарыстанне студэнтамі шэрагу спосабаў, сродкаў і прыёмаў дзеяння не ў стандартнай вучэбна-абстрактнай форме, а ў рэальным тварэнні новага, актуальнага на сённяшні дзень. Праектна-даследчым метадам вырашаюцца важныя задачы прафесійнай падрыхтоўкі будучага спецыяліста ў сферы мастацтва. Сярод іх уменне зрабіць, падабраць і выкарыстаць аптымальныя сродкі для дасягнення максімальных вынікаў вырашэння вучэбных задач; засваенне шляхоў павышэння пазнавальнай актыўнасці навучэнцаў у пошуку варыянтаў дзеяння; правядзенне маніторынгу камунікатыўных здольнасцей і ўзроўню прадметных ведаў студэнтаў.

Пры такім падыходзе рашэнне праектных задач у працэсе вучобы ўплывова адбываецца на авалоданні студэнтамі ўніверсальнымі спосабамі дзеянняў і садзейнічае фарміраванню якасцяў творчай асобы. У працэсе засваення праектнага метаду будучымі спецыялістамі мастацтва адбываецца ўмацаванне іх камунікатыўных уменняў, што праяўляецца ў здольнасці ўспрымаць і засвойваць гістарычны вопыт папярэднікаў і сучаснікаў. Назапашванне, захаванне і пераасэнсаванне інфармацыі адбываецца ў адпаведнасці з індывідуальнымі асаблівасцямі кожнага студэнта. Праектны метады навучання ставіць перадумовай стварэнне магчымасцей для самастойнага авалодання студэнтамі праграмным дадатковым матэрыялам у працэсе выканання работы.

Каб пашырыць веды, паглыбіць разуменне спецыфікі жывапіснага вобразу, на аснове адной нацюрмортнай пастаноўкі карысна выканаць некалькі работ з рознымі задачамі. Па-першае, студэнты самі робяць пастаноўку нацюрморта ў адпаведнасці з праграмным заданнем пад наглядкам выкладчыка, што садзейнічае засваенню ведаў па метадыцы пастаноўкі нацюрморта і аналізу аб'екта адлюстравання. Па-другое, студэнты выконваюць эцюд фігуратыўна-рацыянальнага кірунку з канкрэтнымі вучэбнымі задачамі як асноўную аўдыторную працу. У трэціх, на аснове дадзенай пастаноўкі выконваецца творчая работа з усімі неабходнымі кампанентамі (канцэпцыя, арыгінальная кампазіцыя, падбор спецыфічных выяўленчых сродкаў) як планавая самастойная работа.

Вучэбна-даследчая работа з'яўляецца адным з кампанентаў праектнага метаду. Яна дазваляе найбольш поўна развіваць інтэлектуальны і творчы патэнцыял студэнтаў. Ідэя спалучэння даследчай і вучэбнай дзейнасці ў адукацыйным працэсе не новая, але толькі ў наш час яна набыла важнасць і актуальнасць на ўсіх ступенях адукацыі. Даследчы падыход у вышэйшай школе – гэта практычнае засваенне метадаў навуковага пазнання, важны сродак фарміравання навуковага светапогляду, развіцця мыслення і пазнавальнай самастойнасці.

Тэхналогія арганізацыі праектна-даследчай дзейнасці студэнтаў мастацкай кваліфікацыі мае сваю спецыфіку. Творчы і навуковы кірункі дзейнасці сінтэзуюцца ў адзіным вучэбным працэсе. У ім студэнты пад кіраўніцтвам выкладчыка авалодваюць спосабамі рашэння праблем у працэсе самастойнага пазнання і пошуку, які арганізуе і накіроўвае педагог, і ў выніку знаходзяць аптымальнае рашэнне пастаўленых задач. У працэсе засваення навыкаў вучэбна-даследчай дзейнасці ў асобе будучага спецыяліста закладваюцца асновы для прыцягнення найбольш здольных студэнтаў да будучай навукова-даследчай дзейнасці. Шматгадовая педагогічная дзейнасць аўтара артыкула паказвае, што значная частка з дыпламаваных спецыялістаў непасрэдна працуюць на пасадах, якія патрабуюць ад іх у першую чаргу праяўлення даследчых, камунікацыйных, аналітычных і арганізацыйных здольнасцей і ўменняў. Гэта кіраўніцтва асобнымі прыватнымі і дзяржаўнымі ўстановамі сферы культуры ад раённага да рэспубліканскага ўзроўню, праца ў творчых саюзах і іншых грамадскіх аб'яднаннях. Таму выпрацоўка праектных навыкаў як ніколі з'яўляецца актуальнай у наш час.

Важнай умовай павышэння эфектыўнасці арганізацыі праектнай і даследчай дзейнасці студэнтаў з'яўляецца ўзровень прафесійнай кампетэнцыі самога педагога ў сферы мастацкай творчасці. Роля мастака-педагога якасна змяняецца: ён не толькі назірае, навучае, карэкціруе дзейнасць студэнтаў, але і фарміруе са студэнта творчую асобу. Усё, што ён робіць, накіравана на актывізацыю пазнавальнай і творчай актыўнасці вучняў. У сувязі з гэтым яго дзейнасць павінна праявіцца ў асабістай актыўнай творчай пазіцыі. У працэсе рэалізацыі праекта ўзаемаадносіны паміж педагогам і студэнтам будуцца на

аснове парытэтнасці пазіцый. У такой сітуацыі настаўніку трэба адмовіцца ад пазіцыі: правільнае рашэнне заўсёды належыць педагогу. За пазіцыю мастака-педагога павінны пераканаўча гаварыць яго асабістыя творчыя працы. Таму пытанне аб выпрацоўцы механізмаў павышэння прафесійна-мастацкай кваліфікацыі педагогаў застаецца настолькі ж актуальным і прыярытэтным, як і засваенне тэхналогій арганізацыі праектнай і даследчай дзейнасці студэнтаў.

Важнае значэнне ў актывізацыі творчай пазіцыі студэнта ў вучэбным працэсе мае матывацыя пошукавай дзейнасці. Для таго каб выхаваць творчую натуру будучага мастака, педагог павінен стварыць сітуацыю, у якой кароткатэрміновае жаданне тварыць перарастала б у пастаянны стабільны стан творчага пошуку. Першым крокам на гэтым шляху можа стаць пастаноўка вучэбнага задання, звязанага з асабістымі патрэбамі і зацікаўленасцямі студэнта. Напрыклад, такім заданнем па дысцыпліне «Жывапіс» можа быць напісанне аўтапартрэта, па дысцыпліне «Станкавая графіка» – стварэнне эскібрыса для асабістай бібліятэкі, па «Дызайне» – стварэнне арыгінал-макета персанальнай візітоўкі і да т. п. Удача нараджае станоўчую матывацыю далейшай працы, незадаволенасць – жаданне паспрабаваць яшчэ раз, каб зрабіць лепш. Вопыт пераадоўвання цяжкасцей павышае ўпэўненасць у сваіх сілах, загартоўвае волю, выпрацоўвае супраціўленне няўдачам.

Такім чынам, праектны метады падрыхтоўцы спецыялістаў творчых мастацкіх спецыяльнасцей уяўляе спецыфічную вучэбную дзейнасць, якая патрабуе ад педагогаў і кіруючых органаў асветы значнай перабудовы мыслення на карысць актуальным запатрабаванням часу.